

53. ՄԱՅՐԴԵՍԻ ԱՂՎԵՍ

Կեղի, չեղի, աղվես մի կեղի:

Աղվես ետ մեկ օր շատ կանոթնա, կէլի, կերթա քաղաք, կասա. «Բալքի պա մի գտիմ, ուտեմ»: Կերթա, մըտի ներկըտուն, օր պան կը ներկեն: Կը տեսի, օր մատ մի խաց կա էտտեղ: Կէլի, օր թա խացն առի, ուտա: Պերան օր թա կը թալա խաց, կը պըռծի, ընգի ներկի կարսի մեջ: Կաժ մի թել կընգի վիզ:

Աղվես էնտեղ կը կանչնա ու կէլի դուս:

Գել կը տեսի, օր աղվեսն էնդեխեն էկավ, կանանչ ա ու պա մի կա վիզ:

Կասա. - Աղվես ախպեր, դո՞ր կերթաս:

Կասա. - Դու քո՞ռ ես, ես աղվես եմ, դու չըտեսի՞ս, օր ես հաջի եմ, կերթամ հաջ:

Կասա. - Մեղա՛ Աստղծու, հաջի՛ ախպեր, ես չըգիտի, օր տու հաջի յիր:

Կասա. - Ընծի էլ չըս տանի՞ խըտ քեզի հաջ:

Կասա. - Օր մեխք չունիս, արի՛ տանիմ:

Կասա. - Ես ի՞նչ մեխք ունիմ: Անասու՛մ եմ՝ խըտ իմ հալին: Էտոնք խըտ իրարի կերթան ճամբախ, գել կը տեսի, օր լապըստրակ մ՛ էնդեխեն էկավ:

Կասա. - Աղվես ախպեր, դո՞ր կերթաս:

Գել կը տանա վերեն, լապըստըրկուն կասա. - Տո շա՛ն օրտի, չըտեսի՞ս, օր էսի հաջի յա:

Կասա. - Մեղա՛ Աստղծու, ես ի՞նչ գիտի: Դու դո՞ր կերթաք:

Գել կասա. - Մենք կերթանք հաջ, կեղինք հաջի:

Լապըստրակ գելուն կասա. - Կը խընթրենմ, ասա՛, տե՛ս ընծի էլ չըտանի՞ ուր խետ:

Գել կը տանճա վըր աղվըսուն, կասա. - Հաջի՛ ախպեր, Լապըստրակ կասա, ընծի էլ չըտանի՞ ուր խետ հաջ:

Կասա. - Օր թե մեխք չունի, թ՛ իգա՛ տանիմ:

Լապըստրակ կասա. - Ես անասու՛մ եմ՝ խըտ իմ հալին, ի՞նչ մեխք ունիմ:

Աղվես կասա. - Արի՛ էրթանք:

Կերթան քիչ մի ճամբախ, տեսին, օր դիկ մի էնդեխեն էկավ:

Դիկ կասա. - Աղվես ախպեր, դո՞ր կերթաս:

Լապըստրակ կը տանճա վերեն, կասա. - Քո ձեն կըտրա՛, էսի հաջի յա, կերթա հաջ:

Դիկ կասա. - Մեղա՛ Աստըծու: Ես չըգիտի: Ասա՛, տե՛ս, ընծի էլ չըտանի՞ խըտ ուրին:

Լապըստրակ կը տանճա վըր աղվըսուն, կասա. - Հաջի՛ ախպեր, դիկ կասա՛ ընծի էլ չըտանի՞ խըտ ուրին:

Կասա. - Օր մեխք չունի, թ՛ իգա, կը տանիմ:

Դիկ կասա. - Ես ի՞նչ մեխք ունիմ, անասու՛մ եմ՝ խըտ իմ հալին:

Էնդեխեն կընգին ճամբախ, կերթան, կը տեսին, օր անծեղն էնդեխն էկավ:

Կասա. - Աղվես ախպեր, դո՞ր կերթաս:

Դիկ կը տանճա վերեն, կասա. - Քոփա՛ն, քո ձեն կըտրա՛, էսի հաջի յա, կերթա հաջ:

Անծեղ դըկուն կասա. - Կը խընթրենմ՝ հաջուն ասա՛, տե՛ս, ընծի յէլ չըտանի՞ խըտ ուրին:

Դիկ կը տանճա, կասա. - Հաջի՛ ախպեր, անծեղ կասա, ընծի էլ չըտանի՞ խըտ ուրին հաջ:

Կասա. - Թե օր մեխք չունի:

Դիկ կը տանճա վըր անծղուն, կասա. - Հաջին կասա, թե մեխք չունի, թ՛ իգա՛ տանիմ:

Անծեղ կասա. - Ես անասու՛մ եմ՝ խըտ իմ հալին, ես ի՞նչ մեխք ունիմ:

Աղվես կասա. - Օր մեխք չունիս, արի՛, էրթանք:

Կերթան քիչ մի դեն, կը տեսին, օր կղոսաք էնդեխեն էկավ:

Ասաց. - Աղվեսն ախպեր, դո՞ր կերթաս:

Անձեղ տնարցավ վերեն, - Տո քո ձեն կըտրի՛, - ասաց, - դու քո՞ն ես, էսի հնչի յա: Դու չըս տեսի՞, էտր շորեր հըմեն կանանչ, թըզբեղ վիզ:

Կղոսաբն ասաց անձղուն. - Դու դո՞ր կերթաք:

Անձեղն ասաց. - Մենք կերթանք հնչ:

Կղոսաբն ասաց. - Հնչի ախպորն ասա՛, ընծի էլ չըտանի՞ ուր խետ:

Անձեղ տնարցավ վըր աղվըսուն, ասաց. - Հնչի՛ ախպեր, ընծի էլ չըտանի՞ խըտ ուրին:

Աղվեսն ասաց. - Թի օր մեխք չունի, կը տանիմ:

Անձեղ տնարցավ վըր կղոսաբն ասաց. - Կղոսաբ՛, դու մեխք չունի՞ս:

Ասաց. - Չէ՛, ես ի՞նչ մեխք ունիմ:

Անձեղն ասաց. - Օր մեխք չունիս, արի՛ էրթանք:

Էն էլ էկավ, ընգավ խետըվներ:

Քիչ մի տեղ քնցին, տեսան, օր բնշոկն էկավ, ասաց. - Աղվես՛, դո՞ր կերթաս:

Կղոսաբ տնարցավ, ասաց. - Քո ձեն կըտրա՛, քոփն՛կ, էսի հնչի յա: Դու չըս տեսի՞ էտր կանանչ թըզբեղն օր վիզն ա:

Բնշոկն ասաց. - Մեղա՛ հԱստըծու, ես ի՞նչ գիտի, օր հնչի էր, - ասաց. - դու դո՞ր կերթաք:

Կղոսաբն ասաց. - Կերթանք հնչ:

Ասաց. - Հնչի ախպորն ասա՛, ընծի էլ չըտանի՞ ուր խետ:

Կղոսաբ տնարցավ վըր աղվըսուն, ասաց. - Հնչ՛ աղա, բնշոկ կասա՞ ընծի էլ չըտանի՞ ուր խետ:

Աղվեսն ասաց. - Օր մեխք չունի, կը տանիմ, հորի՞ չըտանիմ:

Կղոսաբ բնշոկին ասաց. - Դու մեխք չունի՞ս:

Ասաց. - Չէ՛, ես ի՞նչ մեխք ունիմ:

- Օր մեխք չունիս, արի՛ էրթանք:

Էն էլ էկավ ընգավ խետըվներ:

Տեսան օր սարեկն էնդեխեն էկավ, ասաց. - Աղվես՛ ախպեր, դո՞ր կերթաս:

Բնշոկ տնարցավ վրեն, - Քու ձեն կըտրա՛, - ասաց, - անամո՛թ, էսի հնչի յա: Ընգեր մեր հանեճ, մեզի կը տանի հնչ:

Սարեկն ասաց. - Ասա՛, տե՛ս, ընծի էլ չըտանի՞ խըտ ուրիմ:
Բաձոկն ասաց աղվըսուն. - Հաճի՛ ախպեր, սարեկն էկե, կա-
սա՛ ընծի էլ չըտանի՞ խըտ ուրիմ:

Ասաց. - Օր մեխք չունի, կը տանիմ:

Բաձոկ տաճրցավ վըր սարեկուն, ասաց. - Սարե՛կ, դու մեխք
չունի՞ս:

Ասաց. - Չէ՛, ես ի՞նչ մեխք ունիմ:

- Օր մեխք չունիս, արի՛ էրթանք:

Սարեկն էլ ընգավ խետըվներ գնաց: Մի քիչ գացին, տեսան,
որ կուրկուր էնդեխեն էկավ:

Ասաց. - Աղվե՛ս ախպեր, դո՞ր կէրթաս:

Սարեկ տաճրցավ վերեն, ասաց. - Տո քու ձեն կըտրա՛, սե՛վ:
Դու չըս տեսի՞, որ էսի հաճի յա, էսոր շորեր՝ զըմեն կանանչ, թըզ-
բեղ վիզ: Շորերուց ճանչըցի՛, որ էսի հաճի յա:

Ասաց. - Մեղա՛ հԱստըծու, ես ի՞նչ գիտի:

Ասաց. - Դու դո՞ր կէրթաք:

Սարեկն ասաց. - Կէրթանք հաճ:

Կուրկուրն ասաց. - Հաճուն ասա՛, տե՛ս, ընծի էլ չըտանի՞
խըտ ուրիմ:

Սարեկն ասաց աղվըսուն. - Հաճի՛, կուրկուր կասա՛ ընծի էլ
չըտանի՞ խըտ ուրիմ:

Կասա. - Օր մեխք չունի, թըխ իգա, էրթանք:

Սարեկն ասաց. - Կուրկու՛ր, դու մեխք չունի՞ս:

Ասաց. - Չէ՛, ի՞նչ մեխք ունիմ:

- Օր մեխք չունիս, արի՛, էրթանք:

Քիչ մ՛ էլ ճամբախ գացին, լակլակ տեսավ, որ քոմ մի կըն-
ցին:

Ասաց. - Էրթամ տեսիմ, էսոնք վո՞ն են:

Էկավ տեսավ, որ աղվես ընգեր խավքերու հառեճ, կէրթան:

Ասաց. - Աղվե՛ս ախպեր, դո՞ր կէրթաս:

Շուտ կուրկուր տաճրցավ վերեն, ասաց. - Կըտրա՛ քո ձեն,
հերկեն չոքեր, օղորձ մ՛ ա, որ կասեն՝ հերկեն մարթու խելք չո-
քերն ա: Դու չըտեսի՞ս, որ էսի հաճի յա, կանանչ թըզբեղն էլ վիզն
ա:

Լակլակն ասաց. - Մեղա՛ հԱստըծու, կուրկու՛ր, ես չըգիտի:
Դու դո՞ր կէրթաք:

Ասաց. - Չըս տեսի՞ մենք կերթանք հնա՛ջ:

Ասաց. - Հնա՛ջուն ասա՛, տե՛ս՝ ընծի էլ չըտանի՞ խըտ ծեզի:

Կուրկուրն ասաց աղվըսուն. - Հնա՛ջի՛ ախպեր, լակլակ կա-
սա՛ ընծի էլ չըտանի՞ խըտ ուրի՛ն:

Ասաց. - Օր մեխք չունի, կը տանի՛մ, հորի՞ չըմ տանի:

Կուրկուրն ասաց լակլըկուն. - Դու մեխք չունի՞ս:

Ասաց. - Չէ՛, ես ի՞նչ մեխք ունի՛մ:

- Օր մեխք չունիս, արի՛ էրթանք:

Լակլակն էլ ընգավ խետըվներ, գնաց: Քիչ մի տեղ գնացին,
տեսան, օր կըռունգն էնդեխեն էկավ:

Ասաց. - Աղվես ախպեր, դո՞ր կերթաս:

Լակլակ շուտ տնարցավ վըրեն, ասաց. - Կըռունգ, քու ծեն
կըտրա՛, դու չըս տեսի՞, օր էսի՛ հնա՛ջի յա: էսի մեզի կը տանի հնա՛ջ:

Կըռունգն ասաց լակլըկուն. - Հնա՛ջուն ասա՛, կը խընթրեն,
ընծի էլ չըտանի՞ ծեր խետ:

Լակլակն ասաց. - Հնա՛ջի՛ ախպեր, կըռունգն էկեր, կասա՛ ըն-
ծի էլ չըտանի՞ ուր խետ:

Աղվեսն ասաց. - Լակլակ, խարցո՛ւ, թե մեխք չունի, կը
տանի՛մ, հորի՞ չըմ տանի:

Լակլակ խարցուց, ասաց. - Կըռունգ, մեխք չունի՞ս:

Ասաց. - Ես ի՞նչ մեխք ունի՛մ:

- Օր մեխք չունիս, արի՛ էրթանք:

Քիչ մի տեղ էլ գնացին, տեսան, օր պուպու մի ճամբխու
վըրեն կայնուկ է: Պուպուն տեսավ, օր քոմ մի խավք էնդեխեն
էկան, աղվեսն ընգեր հնա՛ջեվներ, կուգա՛: Պուպուն մըչ ուր
մըթքին ասաց. «Վոլա՛, աղվես էսոնց գըլոխ օղյաթ մի պըտի
խաղա: Ես էլ պըտի էրթամ խըտ էսոնց, տեսի՛նք՝ աղվես ի՞նչ
օղյաթ կը խաղա էսոնց գլուխ»:

Գնացին, խասան պուպուի մոտ, պուպուն ասաց. - Աղվես
ախպեր, պարով: Դո՞ր կերթաք:

Կըռունգ շուտ խասավ, ասաց. - Քո ծեն կըտրա՛, հնա՛ջի յա,
մեզի տանի հնա՛ջ:

Պուպուն ասաց. - Հնա՛ջի աղից խարցո՛ւ, տե՛ս ընծի էլ չը-
տանի՞ խըտ ծեզի:

Կըռունգ ասաց աղվըսուն. - Հնա՛ջի՛ ախպեր, պուպուն կասա՛
ընծի էլ չըտանի՞ խըտ ուրի՛ն:

Աղվեսն ասաց. - Խարցո՛ւ, օր մեխք չունի, կը տանիմ, հորի՞ չըմ տանի:

Ասաց. - Պուպո՛ւ, դու մեխք չունի՞ս:

Ասաց. - Չէ՛, ես ի՞նչ մեխք ունիմ, ամասու՛մ եմ՝ խըտ իմ հալիմ:

- Օր մեխք չունիս, արի՛, էրթանք:

Եղավ իրիկուն: Գացին տեղ մի նըստան, համա աղվըսուն ախ գելուց շատ կա: Մըչ ուր մըթքին ասաց. «Ես իմա՞լ օղյաթ մի խաղամ գելու գըլոխ, օր գելուց պըռծիմ: Կեցի, գելու օղյաթ կղոլա յա: Ես մըկա գելու գըլոխ կը կուրիսիմ»:

Ասաց. - Գե՛լ ախպեր, էսա ամասուններ մեռան անոթի: Էսոնց ճոչ ես եմ, ընծնե ցածր դու ես: Էլի՛ էրթանք, բալքի օխչար մի պերենք, էսոնք ուտեն:

Գելն ասաց. - Հրամեցի՛, հաջի՛ ախպեր: Քո խոսքն ա, անոթի կեղի՞:

Աղվեսն էլավ, ընգավ գելու հառեճ, գացին տա՛րի մի վրեն կայնան, տեսան, օր թա՛ ճուղ մի օխչար մըչ ծորուն ա:

Աղվեսն ասաց. - Գե՛լ ախպեր, դու կայնի՛ դատ ի, ես գող-տուկ կերթամ, էնոնք ընծի չըտեսիմ, ես մանդր եմ: Տեսինք խովիվ ո՞ր տեղն ա նըստուկ, շըներ ո՞ր տեղն են նըստուկ, օր չէրթաս, ընգիս շըներու մեչ, քեզի պըռնեն:

Աղվես գնաց, տեսավ, օր խովիվ նըստեր, չորս խատ էլ շուն խըտ կըշտին եմ՝ փըլի մի տակ:

Էկավ, ասաց. - Գե՛լ, դու գիտե՞ս դորվեր էրթաս:

Գելն ասաց. - Հաջի՛, ես ի՞նչ գիտիմ: Դու գացիր, տեսար: Ընծի ճամբախ ցո՛ւյց տուր, ես էրթամ:

Ասաց. - Էնա փուլ կը տեսի՞ս:

Ասաց. - Խա՛, կը տեսիմ:

Ասաց. - Էն փըլի հետեվ թուխ մաքյի նըստուկ ա: Կէրթաս, հուշիկ թուխ մաքյին կը պըռնես, կառիս, կու գա: Խովիվ քընուկ ա, շուն էլ չըկա խետ: Սկի մը՝ վախենա:

Գելն էլավ, գնաց, գնաց փըլի հետեվ, տեսավ, օր սեվ մի, իմալ օր աղվես կասա, փըլի էնդեխ նըստուկ ա: Դու մ՛ ասի, թ՛ էդի սեվ շուն ա: Գնաց, հուշիկ պերան թալեց հիմե, թալելու պես շուն բոռաց, օր թա բոռաց, մյուս շըներ թափան վըրեն, էնտեղ

պըռնին, ըզգել խեղտեցին: Աղվես դռ չավտա, թե գել խեղտած ան: Անգաջ էրաց, տեսավ, օր խովիվ գարկեց գելու զըխուն:

- Գիշերո՞ւ վ կու գաւ օխչար գողնաս: Դողոն էտըմլա քեզի կը խեղտա, հա՛ ա՛:

Էնդէխ աղվես ուրախելեն էկավ, տեսավ, օր խավքեր հըմեն նըստած ան:

Ասին. - Դաջի՛ ախպեր, հո՞ւր ա գել:

Ասաց. - Ասպած գելու տուն ավիրա՛, գել մեղավոր, կասեր, կերթամ հաջ: Գել զուր պատիճ գտա՛վ: Շըմեր պըռնին, խեղտին: Դե՛, հրամեցե՛ք էրթանք, շուտով կը խասինք մեր տուն հէօր:

Աղվես խավքերն առավ, էկավ ուր բուն, կայնա՛վ տըռան հառե՛ծ:

Ասաց. - Դրամեցե՛ք, ախպըրտի՛ք, հրամեցե՛ք վեր:

Խավքերն ասեցին. - Դաջի ախպեր, դու հրամեցի՛ նըստի՛, նոր մենք նըստինք:

Աղվեսն ասաց. - Դէօր էսի ի՛մ տուն ա, դու ձեզի նըստե՛ք, ռհաթե՛ք, եփ օր գաջինք ճամբա՛խ՝ խըլղի մեջ, էն վախտին գծեզի տեսի՛մ, ընծի պատվե՛ք:

Խավքեր զըմեն գաջին, լըցվան աղվըսու բընան մեջ, աղվես տունն առավ վըրեներ, նոր սիռտ ռհաթավ, ռհաթ նըստավ ուրին:

Ասաց. - Ախպըրտի՛ք, բէխք ձեզի ռհաթե՛ք, ըսկի կասաֆաթ չենք: Ես էլ փըշու՛մ քընի՛մ ու ռհաթի՛մ, ետո կէլնինք, կը գրուցենք:

Խավքեր ռհաթան ուրանց, աղվեսն էլ ռհաթավ, էրկու ռհաթեն վերժ ասաց. - Ախպըրտի՛ք, էլեք վե՛ր, էլեք վե՛ր: Աղո՛թք էրեք, Աստըվա՛ծ կանչեք, բալքի՛մ ձեր մեխքերուն թողութեն էղի: Մենք հաջ կերթանք, մեղավոր մարթուն թողութեն չըկա: Մեղավոր մարթ կը պատըճվի:

Խեղժ անասուններ էլան, միամիտ սռտով աղոթք էրին ու Աստըվա՛ծ կղանչին: Է՛, ի՞նչ գիտին, օր աղվըսի միթք շուն ա:

Աղվեսն ասաց. - Ախպըրտի՛ք, ձեր աղոթքն էրի՞ք:

Ասին. - Խա՛, հաջի՛ ախպեր, մեր աղոթքն էրեցինք:

Աղվեսն ասաց. - Ախպըրտի՛ք, նըստեք ձեզի պատմութե՛ն՝ էնե՛մ:

Ասին. - Այո՛, հաջի՛ ախպեր, էրա՛:

Ասաց. - Մենք հեռու ճամբանք կերթանք: Իրարու մուղաթ կենաք, հետօր մենք կերթանք Աստղծու ճամբսու խետ, ես մըտա ծեր մեղաց տակ, ծեզի առա, էկա, կը խընթերմ ծեզնե, օր գաք մեկիկ-մեկիկ ծեր մեխքեր ընծի պատմե՛ք, օր ես վա՛ղ սեվերես չէլիմ:

Բոլորն էլ մեկ անգամ ասեցին. - Հա՛ջի՛ ախպեր, մենք ի՞նչ մեխք ունինք: Մենք ամենքս էլ անասուն ենք:

Ասաց. - Ախպըրտի՛ք, դու Աստղծու հաճեճ վկա կեղի՞ք, օր վոն օր մեխք ունեցավ, զէն ես սպանեմ ու բոլորն էլ չէրթան, մեղավորնա՛ն:

Ասին. - Հա՛, հա՛ջի՛ ախպեր, մենք վկա ենք:

Էնտեղ խորամանգ պուպուն ասաց. «Վոլա՛, աղվես էսոնց գըլոխ օղյաթ մի պիտի խաղա: Տեսինք ես իմա՞լ պըտի ազա՛տվիմ էսոր ծեռնեն»:

Ասաց. - Լապըստրա՛կ, քարի՛ վաճստակ, արի՛ տեսինք, դու մեխք չունի՞ս:

Ասաց. - Հա՛ջի՛ ախպեր, ես ի՞նչ մեխք ունիմ:

Ասաց. - Օր դու մեխք ունեցար, քո վիզ քաշի՞մ:

Ասաց. - Խա՛, օր մեխք ունեցա, իմ վիզ քաշա:

Ասաց. - Լապըստրա՛կ, Աստղվաճ ամենի օտ-ծեռ բա՛ր ա ըստեղծեր, հորի՞ քու հետին օտքեր հերկեն ա ու քու հաճին օտներ կարճ ա: Ախպըրտի՛ք, էսի մեխք չէ՞ր էսոր:

Ասին. - Խա՛ա՛, մեխք ա:

Ասաց. - Էսա քեզի մեկ մեխք: Լապըստրա՛կ, խըլղ կերթան տաս-քսան կուռուշ կուտան, թաժա ֆիդա մի կը պերին, տընգեն ուրանց բաղի մեչ: Դու կէրթաս, քոքեն կը կըռծես, չուր գըլոխ, կը չորնա: Մարթու փարեն կերթա, կուրիսի: Ախպըրտի՛ք, էսի մեխք չէ՞:

Ասին. - Խա՛ա՛, մեխք ա:

Ասաց. - Լապըստրա՛կ, արի՛ ես քո մեղաց թողութեն էնեմ, օր քո մեխք ընծնե չուզեն:

Պըռնեց, հուշիկ ըզլապըստըրկու վիզ քաշեց, թալեց դանի: Խավքերու չոքերն էլա՛վ դիդ:

Ասին. - Վա՛խ, վա՛խ, էսա անաստվաճ մեզի դուբարա՛ էրաց, պըտի զմեր տուն ա՛վիրա էսի:

Ասաց. - Դի՛կ ախպեր, արի՛ էստեղ, քո մեխքեր ընծի խոստովանի՛, օր վա՛ղ էրթանք հա՛ջ, քու մեխք ընծնե չուզեն: Ես քո մեղաց թողութեն էնեմ:

Խեղճ դիկ էլ ճար չունի:

Եկավ, հուշիկ նըստավ հանեճ, ասաց. - Դա՛ջի՛ ախպեր, ես ի՞նչ մեխք ունիմ:

Ասաց. - Ախպըրտի՛ք, օր էսոր մեխք գտա՛, դու իրավունք կուտա՞ք, օր էսոր վիզն էլ լապըստըրկու պես քա՛շեմ:

Խեղճ անասուններ ասին. - Դա՛ջի՛, դու գիտես:

Աղվեսն ասաց. - Լսե՛ք, օր էսոր մեխք տամ էսոր էրես, - ասաց, - դի՛կ, Աստըված ախշըրքի մեջ՝ ամեկ մարթուն մեկ կընիկ իրավունք տվեր ա: Դու մեկ մարթ ես, ի՞նչ իրավունք ունիս, օր քառսուն կընիկ պախես: Էսի մեխք չէ՞ր քեզի: Էսա քեզի մեկ մեխք: Դու կեսգիշերին կելիս, խըլղ չըս թողե տա՛տարին, քընին, կես կելին, կերթան, բըքու մեջ կը խեղտին, կես կերթան կը թալնըվին: Էսա քեզի մեխք չէ՞: Էսա քեզի էրկո՞ւ մեխք: Տըղե մի թաժա՛ կը կարգվի, դըռ չէրթա ուր տեղ պառկի, դու շուտ կելիս, կալաբալըխ կը տընիս: Անաստվա՛ծ, դու գիտարս ու փեսե՞ն էլ իրա՛րուց կենես: Էսա քեզի մեխք չէ՞ր: Քո մեխքի հապով, էքան մարթն էլ Ձամգամ հախքըրի ջուր չըխմեն: Ախպըրտի՛ք, դուք իրավունք կու տա՞ք, օր ես էսոր վիզն էլ քա՛շեմ:

Խե՛ղճ անասուններ լալելեն ասին. - Դո՛ւ գիտես:

Աղվես դըկու վիզն էլ քա՛շեց:

Ասաց. - Անձե՛ղ, արի՛ տեսինք, դու մեխք չունի՞ս, կերթանք հա՛ջ, քո մեխք ընծնե կուզեն:

Ասաց. - Դա՛ջի՛, ես ի՞նչ մեխք ունիմ:

Ասաց. - Ախպըրտի՛ք, օր էսոր էլ մեխք գտիմ, էսոր վիզ քա՛շեմ:

Ասին. - Դա՛ջի՛, դո՛ւ գիտես:

Աղվեսն ասաց. - Անձե՛ղ, իմ խըսաբեն ախշարք մալ կը մորթա, նոր կուտա: Խեղճ ռենջըա՛ր մի կերթա քաղքեն, էշ մի բուտ կը պերա, օր ուրին շոր մի առի, խագի: Դու կերթաս, կը զանիս էն իշու միջա՛ց վերեն, էն իշու մեջք կենես բրին, սաղ-սաղ կուտես, էսի մեխք չէ՞: Խեղճ ռենջըա՛ր էշ կը խատի, իշու տեր կու գա՛ ռընջըրի եզ կը տանի էն իշու տեղ: Էսա քեզի մեխք չէ՞: Ես քեզի

իմա՞լ տանիմ հանդուքեն: Ես իմ մեխք շախա՞, օր քո մեխք շախիմ: Ախպըրտի՞ք, էսի մե՞խք ա էտոր:

Խեղճ անասուններ ասին. - Ապա մեխք ա, մե՞խք չի:

Աղվես պըռնեց, էնոր վիզն էլ քաշեց:

Կանչեց, ասաց. - Կղոսա՛ր, արի՛ տեսինք դու մեխք չունի՞ս:

Կղոսաբն ասաց. - Ես ի՞նչ մեխք ունիմ:

Ասաց. - Օր քեզի մեխք գտա՛, քո վիզն էլ անծղու պես կըտրի՞մ:

Կղոսաբն ասաց՝ խա՛:

Ասաց. - Կղոսա՛ր, էս ախշըրքի մեչ վի՞ր բոկի տակն ա ծակ, օր քո բոկի տակ ծակ ա³⁰: Էսի քեզի մեխք չէ՞: Էսա քեզի մեկ մեխք: Դու գիշեր-ցերեկ կելիս, ծառերու վերեն կը կայնիս, կենես կղա ու կղու, կղա ու կղու, խըլղ ի՞նչ գիտեն, թե խե՞ր ա, շա՞ռ ա, զըմեն կասեն, թե խե՛ր ա, վըր մեզի, թե շառ ա, վըր քեզի: Միշտական դու խե՛ր ու շառ կը զրուցես: Էսի քեզի մեխք չէ՞ր: Պառապ չորթան կը շինա, կը տնա տանիս, օր ծմեռ էմա ուր էրեխեստերուն կուք: Դու կերթաս կը զանիս էտ չորթան, կը տանիս: Էսի քեզի մեխք չէ՞: Ախպըրտի՞ք, էսի մե՞խք ա:

Խեղճ անասուններ ասին՝ մեխք ա:

Կղոսաբու վիզն էլ քաշեց:

Ասաց. - Բաշո՛կ, դու մեխք չունի՞ս:

Ասաց. - Չէ՛, ես ի՞նչ մեխք ունիմ:

Ասաց. - Օր դու մեխք ունեցար, քո վիզն էլ կըտրի՞մ էտոր պես:

- Դա՛ա՛, թե մեխք ունեցա, իմ վիզն էլ կըտրա՛:

- Ախշըրքի մեչ ինչքան օր թռչունք մի կա, դու գիշեր-ցերեկ կընգիս էտոնց հետեվ կը լա՛րիս, կը զանիս հընթիտակ կը ծակես, կը պըռնես, կուտես: Էսի քեզի մեխք չէ՞ր: Էսկից մեծ մեխք էլ ես վի՞ր վերեն գըտիմ: Ես քո վիզն էլ պըտի կըտրիմ:

Ու պըռնեց, էնոր վիզն էլ կըտրեց:

Ասաց. - Կուրկո՛ւր, դու մեխք չունի՞ս:

Կուրկուրն ասաց. - Ես ի՞նչ մեխք ունիմ:

Ասաց. - Կուրկո՛ւր, օր քեզի մեխք գտա՛, քո վիզ քաշե՞մ:

Ասաց. - Խա՛ա՛, իմ վիզ քաշա՛:

³⁰ Իբր թե ազդավի պարամոցը ծակ է (Ծ.Բ.):

Կուրկուր, - ասաց,- կընիկ մի գուր ճըժերու կըսմա՞ք կը կըտ-
րա, ուր ճըժեր կը թողա պախս, կը պերա տաս-քսան խավկի՞ք կը
տնա խավու տակ, օր խավ ծաք խանա, ճոչցու ու էնոր ճըժերու
կըսմա՞ք շատնա: Խեղճ խավ, քսանումեկ օր կը նըստի էն խավ-
կի՞քնրու վերեն, հօր մեկ դան կուտ կուտա: Կուգա, օր ուր
ծաքեր խանա դուս, արեվու հանե՞ծ տաքցու, դու չըս թողեր էնի
արեվու էրես տեսի: Միշտական կը գանիս, էնոր ծաքեր կը
տանիս: Եսի քեզի մեխք չի՞: Թռչունք մի, տեղ մի պան կը տնա,
էնոր ծաքեր քիչ օր կը ճոչնան, չիշխընան էնոնց գըլոխ ծակեն
խանեն դուս: Դու ժիր կը պըռնես գըլխըներուց ու կառիս,
կերթաս: Ու իրիկուն մեր կու գա, կը տեսի, օր ծաք չըկա: Ինչ
կըղդա՞ր էն մոր քիգրին մըրմուռ ա: Ետորից ճոչ մեխք էլ ես վի՞ր
վերեն գտիմ: Ես քո մեխքի պատասխան էլ իմա՞լ տամ:
Ախպըրտի՞ք, դուք կաթուլ կենե՞ք, ես էտոր վիզն էլ կըտրե՞մ:

Խե՞ղճ մնացած անասուններ ասին. - Մեր ծեռ էլ ի՞նչ կա:
Դու քո խելքով ի՞նչ ուզես, գէն կենես:

Ձենոր վիզն էլ քաշեց:

Ասաց. - Ճընջո՛ւղ, արի՛ տեսինք, դու մեխք չունի՞ս:

Ճընջուղն ասաց. - Ես ի՞նչ մեխք ունիմ:

- Հա՛ա, ճընջո՛ւղ, դու մեխք չունի՞ս: Քո մեխք վըր ամենին
շատ ա: Մարթ մի կերթա, էրկու կուտ գառի կը գնա, պերա, օր ուր
ճըժերուն կուք ցանա: Էն գառին դըռ չըխասի, քիչ մի խատ կընգի
հինե, դու սա՛վ կը պըռնեք, գիշեր-ցերեկ կը մըտիք էն արտի մեչ:
Ձէն արտ կը թեփնեք ու էնոր էրեխեսներու կըսմա՞ք կը կըտրեք:
Եսկից հեվելի մե՞խք: Մարթ մի բալքի մարթ չունի, մեկ խատ քոռ
էրեխա ունի, ուր խատ կը խանա, փըռա տանիս, օր չորնա, էրե-
խին կասա՛ էլի՛, նըստի՛ խատի մոտ: Էրեխեն ա ու չըտեսի: Դու
Աստըված չունի՞ք, կերթաք էտ խատըն հըմեն կուտեք: Ետոր էրե-
խեսներու կըսմա՞ք կը կըտրեք: Ես էղավ քեզի էրկո՞ւ մեխք: Մարթ
մի բալքի կըթան չունի, կերթա քասե մի կանփետ կը գտի, կը պե-
րա, կասա՛ բալքի ծնեռ եղի իմ ճըժերուն կըսմա՞ք: Դըռ խատ չի-
գի հինե, դու կերթաք, զըմեն կուտեք: Տեր կերթա, կը տեսի, օր
խատ չըկա հինե: Կասա՛ ճընջըղնե՛ր, Աստըված ձեր տուն ավի-
րա՛, իմա՞լ դուք էսա կանփետ հըմեն թեփնեցիք, դու Աստըծուց չը-
վախեցա՞ք, իմ ճըժերու կըսմա՞ք կըտրեցիք: Եսա քեզի մեխք չէ՞, ես
քեզի իմա՞լ տանիմ խըտ ընծի Սուրբ Քաթայի մոտ, էնոր պուր

դու յոթ խետ պըտոտես, էրթաս, էնոր քար պաքես ու էնտեղեն էլ քար վերցուս, պերես, միշտական դնես քու հանեճ, աղոթք էնես վերեն: Եսի Աստղված կընթունա՞: Վա՛խ, վա՛խ, ես էլ մեխքի մեջ կուրիսա: Կայնի՛, ես շուտով քու վիզ կըտրեմ, քանի ուրիշներ քու մեխք չըլըսած ան:

Պըռնեց ու ճընջըղու վիզ կըտրեց:

Կղանջեց սարեկուն, ասաց. - Սարե՛կ, դու մեխք չունի՞ս:

Սարեկն ասաց. - Չէ՛, ես ի՞նչ մեխք ունիմ:

Աղվեսն ասաց. - Սարե՛կ, լա՛վ իմանաս, օր քեզի մեխք գտնա, քո վիզն էլ քաշե՞մ:

Խեղճ սարեկն ասաց. - Դո՛ւ գիտես:

Ասաց. - Սարե՛կ, քո վարժապետ վո՞ն ա, ընծի ցո՛ւյց տուր՝ տեսինք, օր օրական խարիր լեզու կը կարտնաս, ուրիշներ էտքան ծախս կենեն, դըռ չըն կանա էնոնց էրեխին մեկ լեզու սովըրցուն, քու էրեխեն հընց էլնելու պես դուս խարիր տեսակ լեզու կը կարդա: Ես ի՞նչ անաստվածութեն ա կենես: Ա՛յ էսա քեզի մեկ մեխք: Ախպըրտի՛ք, դու շիտակ լսե՛ք, դեմնկ դու խապիպա մարթ ես: Գաբուն կու գաս, սեվ ես, ամիս մի կերթաս ու կու գաս, նըխշուն ես, աշուն քո ծաքեր կը խանես, հըմեն ջոն են, կը տամիս ամիս մի կը պըտոտցուս, հըմեն կը նըխշես, պերես, դու ի՞նչ մարթ ես, մեկ մարթ մեկ օրենքի կը ծառայա, դու ամիս օրենքի մի կը ծառայես: Ես էղավ քեզի էրկու մեխք: Աստղված ամեն անասուն էլ ստեղծեր ա, դու քո ծաքերն օր խանեցիր, կընգիս արտեր, որթ էղի, կը պերես, բուլոճ էղի, կը պերես, կիտուր էղի, կը պերես, դու չըս ասի՞, էտնք հըմեն էրեխի տեր են, ես իմա՞լ կը մըտիմ էտոնց մեխքի տակ: Դու օրական խազար խատ արունք կենես: Միթե դու Աստղծուց չըս վախենա՞ր: Աստղծուց պըռծի, Աստղծու ստեղծած մեկ մըժիկ չըկանա ստեղծա, դու օրական խազար խատ արընքի տակ կը մըտիս: Անաստված, հապա դու ընծի կասես, արի՛, ընծի տա՛ր Սուրբ Քաբայի պուլոր, յոթ փաթ պըտոտցո՛ւ, օր ես էղիմ հաջի ու գամ: Քեզի պես արընպարտանք մարթիք Սուրբ Քաբային արժանի՞ են:

Աղվեսն համա հեռսոտ էլնավ, պըռնեց սարեկու վիզ ու քաշեց, թալեց:

Խեղճ կըռունգն ու լակլակ ուրանց տեղ դողացին: Ասին. «Վա՛խ, վա՛խ, դորն էկավ մեզի»:

խորամանկ պուպուն ըսկի կասաֆաթ չենա:

Կանչեց լակլըկուն, ասաց. - Լակլա՛կ, դու մեխք չունի՞ս:

Լակլակ համա խեղճ, լա՛լեւեն, դողալեն, ասաց. - Դձջի՛ ախպեր, ես ի՞նչ մեխք ունիմ:

Աղվեսն համա հեռստտ ասաց. - Կեցի՛, տե՛ս, ինչ կը խաղամ քո գըլոխ, դու մեխք չունիս, արե՛ դես, արե՛ դես:

Խեղճ լակլակն էկավ, նըստավ հառեն:

Ասաց. - Լակլա՛կ, էսա խավքեր հըմեն կը տեսի՞ս, աչքա էտոնց կտըցներ ու քո կտուց ինչքա՞ն հերկեն ա վըր էտոնց կտըցներուն: Էսա քեզի մեկ մեխք: Աչքա՛ քո օտներ ու էտոնց օտներ, քո օտներ ինչքա՞ն հերկեն ա վըր էտոնց օտներուն, էսի մեխք չէ՞ր քեզի: Աստըված ախշարք ամեն մեկ ռանգի յա ստեղծեր ա, էս հորի՞ դու իրեք ռանգի ես: Քու օտներ՝ կարմիր, քո կտուց՝ կարմիր, քո պոչն ու քու թեվերու ծեր՝ սեւ, քո ջանդա՛կ սիվտակ: Էսի քեզի մեխք չէ՞ր: Դու մուկ չըս թողե, գոռոնուկ չըս թողե, օգ չըս թողեր, էտոնք զըմեն դու կը բերես, կերցուս քո ծաքերուն, էտոնք էրեխի տեր չե՞ն: Էտոնց էրեխեք հըմեն կը մնան եթիմ: Վա՛ղ էսա մեխքըն հըմեն Ասպած ընծոն կուգա, ես կեղիմ քեզի սաքաք, քեզի կը տանիմ Սուրբ Քաբեն, կենեմ հա՛ջի: Կայնի՞ ես քու վիզն էլ կըտրեմ:

Լակլըկու վիզն էլ կըտրեց:

Մացին կըռունգն ու պուպուն:

Ասաց. - Կըռո՛ւնգ, արե՛ տեսիմք, դու մեխք չունի՞ս:

Կըռընգու պերան էլ հախու չըպացվավ:

Ասաց. - Դձջի՛ աղա, ունիմ, չունիմ, դո՛ւ գիտես, էլ դու ընծոն հորի՞ կը խարցուս:

Աղվեսն ասաց կըռընգուն. - Ես կուզիմ, օր դու մեխք չունենաս, ես ու դուն ու պուպուն էրթանք Սուրբ Քաբեն, հուխտ էնենք ու տաճոմանք գանք:

Խեղճ կըռունգն ասաց. - Դձջի՛ աղա, օր էտըմլա պա՛ մի էնես, շատ շնորհակալ կեղիմ քեզնե:

Ասաց. - Կըռո՛ւնգ, իրիկուն օր գա, ամեն ուր տեղ կը պառկի, էս քընել Աստըծուց ա, դու հորի՞ կը կայնիս վըր քու մեկ օտաց, ինչ կղղար քո քուն գա, դու կը նընջաս, ինգիս գետին: Էսա քե մե՞կ մեխք: Մարթ մի բալքի տեղե մի կելի, գողտուկ տեղ մի կերթա, դու շուտ կըռկըռուն կը տնես, դու խըլղի նորադա՞րն ես: Դու

չըս թողե մարթ մ' էրթա ուր խըզմըթին: Էսա քեզի էրկո՛ւ մեխք: Գա՛րու՛ն օր գա՛, կը պանցըրմաս, պանցըրմաս ու կը կըռկըռաս: Խըլղ կը շիթկին ու կաջքեն ել դըվեր, կասեն՝ կըռնճոպան, կըռն-ճոպան, կըռնճոպան: Բա՛զի ճիժ կա օր խեյք կերթա, կընգի գետին հետեվանց, գըլոխ կը կոտրի, էտի քեզի մեխք չէ՛ր: Կայնի՛ ես քո վիզն էլ կըտրեմ էսոնց պես:

Էլ՜ավ ծեռ թալեց ու զկըռընգու վիզն էլ կըտրեց:

Մնացին հինքն ու պուպուն:

- Է՛, - ասաց, - պուպո՛ւ, հորի՞ ես քաշվե էտա մեկ դեխ կայներ ես, դու էսա ջանդըկներ չըտեսի՞ս: Քեզ էլ պըտի խառնեմ էս ջանդըկներ, գիտե՞ս: Իճի՛, արի՛ իմ հառեճ, քո մեխք քըց էս ամենին շատ ա: Էսոնց վիզ հըմենին օր կըտրեցի, էսոնց մեխքն էլ ընգա՛վ քո վիզ: Կայնի՛, տես ի՞նչ կը խաղամ քո գըլոխ: Իճի՛, արի՛ իմ հառեճ:

Պուպուն ասաց. - Դե մեռի՛, դու՛ն ու քու անուն, աղվե՛ս, ես քո պերնի բրդուճ չեմ, ես ըսկի մեխք չունիմ: Իմ մեխքեր տո՛ւ իմ էրես, տեսիմք:

Ասաց. - Քեզի մեխք չըկա՞:

Պուպուն ասաց. - Չէ՛:

Աղվեսն ասաց. - Դու ի՞նչ իրավունք ունիս, օր թաքավորի թագ կը տընիս քո գըլոխ:

Պուպուն աղվըսուն ասաց. - Աստըծուց ա մեր ջընսին հրա-ման էղեր թագ: Մեր ջընս քանի կա, պըտի թագ գըլոխն էղի: Էտի մեխք չէ՛, թե ուրիշ մեխք կա, գըտի՛:

Ասաց. - Պուպո՛ւ, դու ի՞նչ մարթ էղիս, օր էրթաս միշտական կայնիս քարերու գըլոխ, ծառերու գըլոխ, ծամխըմներու վըրեն, հընց գիշեր ու ցերեկ ասես՝ պուպո՛ւ, պուպո՛ւ ու գիշեր-ցերեկ խըլղին քա՛ք կերցուս: Էղի դու ո՞րն էղար:

Խորամանգ պուպուն ասաց. - Է՛, աղվե՛ս, աչտի աղե՛կ պա՛ց, ես պուպուն եմ, քեզ էլ պըտի կերցում:

Համա աղվես ուր տեղեն հեռստտ էլ՜ավ, ասաց. - Պուպո՛ւ, դու քըց էսոնք հըմեն հեվե՛՛լ ես:

Ասաց. - Ես հեվել եմ: Ես շըհա՛ղ ունիմ, օր էսա թագն Աստըծուց էկեր ընձի, կայնի՛ ես էրթամ, առիմ իմ շըհա՛ղներ, գա՛մ, օր տես՝ ես ի՞նչ պիտի խաղամ քո գըլոխ, աղվե՛ս:

Աղվեսն օր ծըքավ դըխ պուպուն, օր ծեռ պըտի քալեր պուպուին, պուպու դու գողի մ'էղի, աղվըսու զըլխու վըրավով թըռավ դուրս:

Աղվեսն ասաց. «Մեկ պուպուն ընծի պետք չէ: Ես տարի մի էսա ջանդըկներ ուտեմ, ընծի խերիք ա»:

Աղվես տաքցավ, ընգավ վըր խավքերու ջանդըկին: Աղվեսն թըխ ուտելուն էղի, մենք տառնանք վըր պուպուին: Պուպուն գնաց, տեսավ, օր նեծիրվա մի իրեք խատ տաժի խետ էնդեխեն կուգա: Պուպուն իճավ տաժեցներու հառեծ: Հա՛յ էստեղ թըռավ, հա՛յ էնտեղ թըռավ, գտաժիք խապեց, չուր պերեց աղվըսու ծակի վըրեն:

Բռռաց, ասաց. - Աղվե՛ս, աղվե՛ս, հէլի, ես իմ շըհադներ պերեցի:

Աղվես խավքերու ջանդա՛կ կերեր, փորն ուռեր, էլ հիրուր չըկանա առի: Աղվես դուս էլնելու պես տաժիքն առան հետեվ: Հէ՞ օր աղվես կուշտ ա, չըկանա փախի, զուր օտներ զըմեն գա՛րկեց քարեր, արուներ, քընաց մեկ խըռընդատ մի տեսավ, կայնավ խըռընդատի էրեսնըվեր, տաժիք ընցան, գացին, գաղվես չըտեսան:

Պուպուն ասաց. - Աղվե՛ս, տեսա՞ր ըգքոն:

Աղվես մըչ ուր մըտին ասաց. - Պուպո՛ւ, դու գաղվըսուն խեր ու մեր քունեցիր, ընծի ու քեզի կղուլա կէղի: Ինչ տեսակ էղի, ես քեզի պըտի պըռնեմ:

Աղվես փոշման-փոշման տաքցավ, էկավ, մըտավ ուր ծակ: Մընաց մեկ քանի օր ետ, ասաց. «Պուպու քըսմին վըր ճամբխըներուն շատ կը պըտոտա, ես պըտի էրթամ յոթ ճամբխաքա՛ժին պառկիմ, էնտեղ կղաստու խատիմ, քալքի պուպուն գա, ես պըռնեմ»:

Աղվեսն էլավ գնաց, գնաց յոթ ճամբխաքա՛ժին, պառկավ վըր ճամբխուն, կղաստու գինք տրեց խատնել:

Պուպուն էնդեխեն էկավ, տեսավ, օր՝ օ՛հ, իմ աղվես պառկեր էստեղ: Պուպուն մըչ ուր մըտին ասաց. «Կէղի, օր էսի կղաստու յա էկեր, դա՛սի խատեր ա, ես էրթամ քանի՛մ կտուց էտոր պոչին գանիմ, տեսի՛նք»:

Էկավ հուշիկ, իճավ գետին, իրեք-չորս կտուց գա՛րկեց աղվըսու պոչին, աղվես ծե՛ն չէրաց: Թըռավ, էկավ վըր աղվըսու մի-

ճաց, քանի՛մ կտուց էլ վըր միճաց գարկեց, էլ մի աղվես ձեն չէրաց:

Գնաց, հուշիկ անգաջ տրեց աղվըսու պերնին, ասաց. - Տեսինք՝ ձեն կէլնի՞ մոտեն:

Տեսավ, օր՝ չէ՛, աղվըսուց բեհն չէլնի:

Ասաց. - Վալա՛, օղորթման խատեր ա: Կայնի՛, էլիմ, կայնիմ էսոր մըռթի վերեն, էսոր աչքեր խանեմ, ուտեմ:

Օր օտ տրեց մըռթի վերեն, էրաց, օր կտուց գաներ աղվըսու աչք, աղվես ուշիկ պերան պանցեց ու գպուպուի օտ պըռնեց:

Է՛, - ասաց, - պուպո՛ւ, գբու խերիկ-մերիկ..., Է՛, դու դո՞ր քու խոգին իմ ձեռնեն կազատիս: Ես ջորով գբեզի պըռնեցի, Է՛:

Պուպուն ասաց. - Աղվես՛, խընթիրք մ՛ ունիմ քեզնե, խոսք մի կա քեզնե ասելու, քեզի ասեմ, ինչ գիտես՝ զէ՛ն էրա:

Աղվես համա հեռստո սըռտով ասաց. - Դե ժի՛ր էրա, գբու կող-կուշտ ճարտեցի:

Պուպուն ասաց. - Աղվես՛, Բանդանդն ա՞ մոտ, թե չէ՞ Բանս-րաֆ:

Աղվեսն ասաց՝ Բանդանդ:

Օր ասաց Բանդանդ, պուպուն թըռավ, մեկդեխ կայնավ:

Ասաց. - Աղվես՛, ես քո խերիկ-մերիկ ..., թ՛ասիր՝ Բանսրաֆֆֆ, օր իմ օտ-գըլոխ քո պերնի մեջ ճարտիր: Ասիր Բանդանդ, ես թըռա, կայնա դաս:

